

**IL-QAWWA U
L-GLORJA TAL-FIDI
FL-ITTRA
LIL-LHUD, KAPITLU II
(IT-TIENI PARTI)**

Marcello Ghirlando ofm

Fl-ewwel parti ta' dan l-artiklu konna hloqna paragun ma' dak li qal il-Papa Emeritus Benedittu XVI fl-Ittra Apostolika *Porta Fidei* u dak li jghid l-awtur sagru tal-Ittra lil-Lhud fil-kapitlu 11, 1 -12, 3. F'din it-tieni parti ejjew nippruvaw naghtu harsa hafifa lejn l-ewwel parti (11, 1-22) ta' dan is-silta Biblika li fiha l-awtur jitkellem dwar il-qawwa u l-glorja tal-fidi.

Nafu li l-awtur sagru tal-Ittra lil-Lhud hawnhekk jagħtina lista, kważi litanija, ta' dawk il-persunaġġi li jistgħu jitqiesu bhala l-eroj tal-fidi. Fil-fatt, matul l-ittra, l-awtur jitkellem spiss mill-fidi bhala ubbidjenza lejn ir-rieda ta' Alla. Din tidher b'mod partikulari fil-persuna ta' Ġesù (12, 3). B'din il-lista ta' persunaġġi tar-Rabta l-Qadima l-awtur sagru jrid juri l-qawwa u l-gmiel tal-fidi li dehret f'hajjithom; u jekk huma kienu nies ta' fidi kbira, kemm aktar għandhom ikunu l-insara li qed jgħixu wara l-opra tal-fidwa tal-Mulej Ġesù Kristu.

Hekk jikteb testwalment l-awtur sagru tal-Ittra lil-Lhud fil-kapitlu 11, 1-19: "Il-fidi hija pedament tal-hwejjeġ li għandna nittamaw, hija l-prova tal-hwejjeġ li ma narawx. In-nies tal-imghoddi għoġbu lil Alla sewwasew għax kellhom il-fidi. Hu permezz tal-fidi li aħna nemmnu kif Alla ħoloq id-dinja bil-kelma tiegħu, hekk li minn dak li ma narawx sar dak li jidher".

"Kien permezz tal-fidi li Abel offra lil Alla sagrificcju aħjar minn ta' Kajin, sagrificcju li bis-saħħa tiegħu kiseb xhieda

li hu kien raġel ġust, u Alla tah xhieda tad-doni tiegħu; u b'dik il-fidi hu għadu j'samma' leħnu għad li miet”.

“Kien minħabba fil-fidi tiegħu li Henok ittieded minn fostna hekk li hu l-mewt ma rahiex; ma nstabx iżjed, għax Alla kien hadu. U tassew, qabel ma ttieded kien kiseb xhieda li hu kien għoġob lil Alla. Mingħajr il-fidi ma jstax ikun li wiehed joghġob lil Alla. Għax kull min jersaq lejn Alla jehtieglu jemmen li Alla jeżisti u li hu jagħti l-ħlas xieraq lil dawk li jfittxuh”.

“Kien minħabba fil-fidi tiegħu li Noè, mgħarraf minn Alla dwar hwejjeg li kienu għadhom ma jidhrux, mimli b'biza' qaddis bena arka biex isalva l-familja tiegħu; u b'dik il-fidi kkundanna d-dinja u sar werriet tal-ġustizzja li tinkiseb bis-saħħa tal-fidi”.

“Kienet il-fidi li ġaġhlet lil Abraham jobdi s-sejha ta' Alla, meta dan qallu biex imur f'art li kien se jagħtih b'wirt; u telaq, bla ma kien jaf fejn kien sejjer. Kienet il-fidi li ġaġhlitu jgħammar fl-art imwiegħda, qisu barrani f'art barranija, u jgħix taħt it-tined flimkien ma' Izakk u Ġakobb, li kienu werrieta miegħu tal-istess wegħda; għax hu kien iħares 'il quddiem, lejn il-belt mibnija fis-sod, li l-imgħallem u l-bennej tagħha huwa Alla”.

“Kienet ukoll il-fidi li biha Sarah, mara mdaħħla fiż-

żmien, setgħet titqal, għax hija għarfet li ta' kelmtu kien dak li għamlilha l-wegħda. Kien għalhekk li minn bniedem wiehed, li kien tista' tghid mejjet, twieldu nies bil-kotra daqs il-kwiekeb tas-sema u daqs ir-ramel ta' xatt il-baħar, li ħadd ma jista' jghoddu.

“Kollha bil-fidi mietu dawn in-nies. Kienu għadhom ma hadux dak li kien imwiegħed, iżda huma rawh mill-bogħod u sellmulu, waqt li għarfu li huma kienu barranin u għorba fuq l-art. Tabilhaqq, dawk li jtkellmu b'dan il-mod juru ċar li huma qeġħdin ifittxu pajjiż għalihom. Li kieku kellhom fi hsiebhom il-pajjiż li minnu kienu ħargu, kellhom żmien biżżejjed biex jergħu lura fih. Imma issa huma jixtiequ pajjiż aħjar, jiġifieri, dak tas-sema. Huwa għalhekk li Alla ma jistmellx jissejjaħ Alla tagħhom, għax hu hejja belt għalihom”.

“Kienet il-fidi li ġaġhlet lil Abraham joffri 'l Izakk meta Alla ġarrbu; u kien se joffri lil ibnu l-waħdieni sewwasew dak li kien ħa l-wegħdiet, hu li Alla kien qallu: «Minn Izakk int għad ikollok nisel.» Huwa fehem li Alla kellu s-setgħa saħansitra li jqajjem mill-mewt; u, fis-sens ta' tixbiha, hadu tabilhaqq lura mill-mewt”.

“Kien ukoll permezz tal-fidi li Izakk bierek 'il Ġakobb u 'l Ghesaw dwar dawk il-hwejjeg li kellhom jiġu. Permezz tal-fidi Ġakobb, hu

u jmut, bierek lil kull wiehed minn ulied Ġużeppi u ta qima lil Alla, waqt li tbaxxa fuq tarf il-bastun li kellu. Permezz tal-fidi Ġużeppi, fl-aħħar ta' ħajtu, tkellem fuq il-ħruġ tal-Iżraelin mill-Egittu u qalilhom x'kellhom jagħmlu b'għadmu”.

Definizzjoni tal-Fidi

Fl-ewwel tlett ivrus l-awtur sagru jagħtina definizzjoni tal-fidi: “Il-fidi hija pedament tal-hwejjeg li għandna nittamaw, hija l-prova tal-hwejjeg li ma narawx. In-nies tal-imghoddi għoġbu lil Alla sewwasew għax kellhom il-fidi. Huwa permezz tal-fidi li aħna nemmnu kif Alla holoq id-dinja bil-kelma tiegħu, hekk li minn dak li ma narawx sar dak li jidher”. Jinsisti fuq li hija l-pedament tal-hwejjeg li nittamaw u l-prova tal-hwejjeg li ma narawx. Jixtieq imexxi lill-qarrejja tiegħu lejn dak li ma jidhirx biex jircievu l-milja tal-wegħdiet ta' Alla. Hekk għamli missirijiethom fil-fidi: huma emmnu fil-wegħdiet li ma rawx u li ma sehħewx fi żmienhom. Jekk għamli hekk huma, kemm aktar l-insara li raw il-wegħdiet ta' Alla li sehħew fi Kristu u li fuqu għandhom jixhtu l-harsa tagħhom. Hu, fl-aħħar mill-aħħar, huwa l-eżempju suprem tal-fidi, “hu li flok l-hena li kellu quddiemu, qagħad għas-salib bla xejn ma qies l-għajb tiegħu” (12, 2).

Abel, Henok u Noè

Biex id-diskors fuq il-fidi ma jibqax diskors astratt, l-awtur sagru, imlaqqam fit-tradizzjoni tal-Iskritturi Lhud u tal-Ġudajżmu Ellenistiku, iħoss il-bżonn li jġib l-eżempji. Huma l-eżempji ħajjin tal-missirijiet storiċi tal-poplu l-magħżul li jrendu l-fidi konkreta.

L-ewwel żewġ eżempji li jġib l-awtur huma Abel (Ġen 4) u Henok (Ġen 5, 22-24). Fit-tradizzjoni Biblika dawn mhumiex magħrufa għall-fidi tagħhom imma aktar għall-ħajja ġusta tagħhom. Jidher li l-awtur sagru għandu f'moħħu l-istqarrija ta' Habakkuk 2,4, "Il-ġust

jghix bil-fedeltà tiegħu". Il-fidi, il-fedeltà tidher neċessarjament fil-ħajja ġusta.

"Kien permezz tal-fidi li Abel offra lil Alla sagrafiċċju aħjar minn ta' Kajin, sagrafiċċju li bis-saħħa tiegħu kiseb xhieda li hu kien raġel ġust, u Alla tah xhieda tad-doni tiegħu; u b'dik il-fidi hu għadu jsamma' leħnu għad li miet". Abel kien raġel ġust, frott il-fidi tiegħu. Għoġob lil Alla minħabba l-fidi tiegħu. Hu proprju għalhekk, minħabba l-eżempju ċar tal-fidi tiegħu, li hu għadu jsamma' leħnu għad li miet. L-għajta ta' demmu mill-art hija fil-fatt, skont l-awtur sagru, l-għajta tal-fidi tiegħu.

Anke l-fidi ta' Henok tigi mfahħra: "Kien minħabba fil-fidi tiegħu li Henok ittiehed minn fostna hekk li hu l-mewt ma rahiex; ma nstabx iżjed, għax Alla kien hađu. U tassew, qabel ma ittiehed kien kiseb xhieda li hu kien għoġob lil Alla. Mingħajr il-fidi ma jistax ikun li wiehed joghġob lil Alla. Għax kull min jersaq lejn Alla jehtieglu jemmen li Alla jeżisti u li hu jagħti l-ħlas xieraq lil dawkl li jfittxuh". Ġaladarba Henok kien għoġob lil Alla, għall-awtur sagru ta' din l-ittra, dan ifisser li kien ġust għax kellu l-fidi. Interessanti ninnutaw kif f'dawn il-persunaġġi u fl-oħrajn li se jissemmew, l-awtur sagru bħal donnu jikkonċentra fuq id-don tal-fidi: kull rakkont bibliku marbut mal-persunaġġi jaqrah f'dan id-dawl, anke jekk fil-fatt ir-rakkonti jikkoncentraw fuq aspetti oħra.

Wara Henok l-awtur sagru jgħaddi biex jitkellem minn Noè (Ġen 6, 1 – 9, 29). "Kien minħabba fil-fidi tiegħu li Noè, mgħarraf minn Alla dwar hwejjeġ li kienu għadhom ma jidhrux, mimli b'biza' qaddis bena arka biex isalva l-familja tiegħu; u b'dik il-fidi kkundanna d-dinja u sar werriet tal-ġustizzja li tinkiseb bis-saħħa tal-fidi". Hija l-ħajja tajba ta' Noè, il-ġustizzja tiegħu, li toqrot lill-awtur: din il-ġustizzja kienet neċessarjament frott il-fidi tiegħu, kif jidher ċar

mill-ahhar vers li jitkellem minnu.

Abraham, Xempju tal-Fidi

Abraham huwa l-eżempju per eċċellenza tal-fidi fit-tradizzjoni Biblika (Ġen 12, 1-3; Rum 4, 9-11; Gal 3, 6-9). Fl-ewwel riferiment għal Abraham, l-awtur hemm jintroduċih: “Kienet il-fidi li gāghlet lil Abraham jobdi s-sejha ta’ Alla, meta dan qallu biex imur f’art li kien se jagħtih b’wirt; u tetaq, bla ma kien jaf fejn kien sejjer. Kienet il-fidi li gāghlitu jghammar fl-art imwiegħda, qisu barrani f’art barranija, u jgħix taħt it-tined flimkien ma’ Izakk u Ġakobb, li kienu werrieta miegħu tal-istess wegħda;

ghax hu kien ihares ’il quddiem, lejn il-belt mibnija fis-sod, li l-imghallem u l-bennej tagħha huwa Alla”. Hija l-fidi li tqanqal lil Abraham jafda fil-kelma ta’ Alla; hija l-fidi li tixprunah lejn id-destinazzjoni aħharija tiegħu; hija l-fidi li tharsu u tkabbar fih, u fin-nisel tiegħu, it-tama fit-twettieq shih tal-wegħdiet. L-istennija tal-belt mibnija fis-sod, tissuedaq fih u f’Izakk u Ġakobb, permezz tal-fidi perseveranti. Hija l-istennija li fiha jidhlu b’mod aktar shih dawki li jemmnu u li issa għandhom il-grazzja tal-fidi mdawla mill-opra tal-fidwa tal-Mulej Ġesù.

L-awtur sagru jkompli billi juri kif isseħh il-wegħda tan-

nisel permezz ta’ Abraham u Sarah, u dan diġà f’ħajjithom: “Kienet ukoll il-fidi li biha Sarah, mara mdaħħla fiż-żmien, setgħet titqal, ghax hija għarfet li ta’ kelmtu kien dak li għamlilha l-wegħda. Kien għalhekk li minn bniedem wiehed, li kien tista’ tgħid mejjet, twieldu nies bil-kotra daqs il-kwiekeb tas-sema u daqs ir-ramel ta’ xatt il-baħar, li hadd ma jista’ jgħoddu”. Dan kollu juri kemm il-ħajja tal-Patrijarka kienet profondament imlaqqma fil-fidi: mis-sejha bikrija tiegħu biex jitlaq art twelidu u jmur jgħix fl-art tal-wegħda sat-trawwim tax-xewqa tal-belt li tibqa’ għal dejjem. Xewqa li seddqet it-tama, tama li mexxieta u wettqet il-fidi

kostanti tiegħu. Fidi li għamlitu missier ta' kotra kbira ta' ġnus, kollha wlied il-fidi.

Qabel ma jgħaddi biex ifakkar grajja oħra marbuta ma' Abraham, dik tas-sagrificċju ta' Izakk (Ġen 22, 1-19), l-awtur sagru jkompli jtkellem fuq l-iskop aħħari li Alla hejja għal nisel Abraham u Sarah. Skop li lejx ixxennqu bil-qawwa tal-fidi tagħhom: "Kollha bil-fidi mietu dawn in-nies. Kienu għadhom ma hadux dak li kien imwiegħed, izda huma rawh mill-bogħod u sellmulu, waqt li għarf u huma kienu barranin u għorba fuq l-art. Tabilhaqq, dawk li jtkellmu b'dan il-mod juru ċar li huma qegħdin ifittxu pajjiż għalihom. Li kieku kellhom fi hsiebhom il-pajjiż li minnu kienu ħargu, kellhom żmien bizzejjed biex jerġgħu lura fih. Imma issa huma jixtiequ pajjiż aħjar, jiġifieri, dak tas-sema. Huwa għalhekk li Alla ma jistmellx jissejjah Alla tagħhom, għax hu hejja belt għalihom".

Fil-fatt, anke jekk Abraham u Sarah u nisilhom, daħlu u għexu fl-art tal-wegħda, xorta qiesu rwieħhom bħala għorba u barranin (ara: Salm 105, 12). L-awtur sagru jaqra l-karattru nomadiku ta' dawn il-generazzjonijiet bħala prova li huma sellmu mill-bogħod il-wegħdiet magħmula lilhom. Qisu jrid jgħid li huma li digà tlaqqmu fil-wegħdiet ta' Alla, mexjin 'il quddiem b'tama bis-saħħa tal-fidi. Mexjin lejn dak li Alla jwiegħed: pajjiż aħjar, jiġifieri, dak tas-sema. Isiru għalhekk eżempju ta' dawk

kollha li jixxennqu għall-wirt fl-eternità mwiegħed minn Alla. Eżempju haġ għall-qarrejja ta' din l-ittra li, huma wkoll, jitlaqqmu fl-istqarrija ta' 13, 14: "Għax aħna hawnhekk ma għandniex belt li tibqa' għal dejjem, izda qegħdin infittxu dak li għad trid tiġi".

Fil-vrus 17-19 l-awtur sagru jfakkar fil-fidi ta' Abraham murija fit-talba għas-sagrificċju ta' Izakk: "Kienet il-fidi li għagħlet lil Abraham joffri 'l Izakk meta Alla garrbu; u kien se joffri lil ibnu l-waħdieni sewwasew dak li kien ha l-wegħdiet, hu li Alla kien qallu: «Minn Izakk int għad ikollok nisel.» Huwa fehem li Alla kellu s-setgħa saħansitra li jqajjem mill-mewt; u, fis-sens ta' tixbiha, hadu tabilhaqq lura mill-mewt".

Hija l-istorja li l-aktar li turi l-qawwa tal-fidi tal-Patrijarka Abraham: Alla jitlob is-sagrificċju ta' Izakk biex iġarrab lil Abraham; Abraham juri l-fidi tiegħu. Il-fidi li hija mlaqqma fit-tama; tama li sawret il-qalb ta' Abraham li huwa u sejjer b'Izakk, baqa' jemma li Alla ma kellux jitradih. Il-messaġġ hawnhekk huwa qawwi għal kull min jaqra dawn il-vrus li huma mlaqqma fil-vrus introduttivi: "Il-fidi hija pedament tal-ħwejjeġ li għandna nittamaw, hija l-prova tal-ħwejjeġ li ma narawx".

Izakk, Ġakobb u Ġuzeppi

L-awtur sagru jagħlaq din il-parti billi jsemmi l-fidi ta' Izakk, Ġakobb u Ġuzeppi, nisel Abraham.

“Kien ukoll permezz tal-fidi li Izakk bierek ’il Ġakobb u ’l Ghesaw dwar dawk il-ħwejjeg li kellhom jiġu”. Izakk ibierek ’il Ġakobb u ’l Ghesaw (ara: Ġen 27, 27-40) “dwar dawk il-ħwejjeg li kellhom jiġu”. M’għandna l-ebda allużjoni għal dak li kien inqala’ bejn l-aħwa: dak li huwa importanti għall-awtur sagru huwa l-futur tal-wegħdiet, frott il-fidi ta’ Izakk. Ftit qabel mewtu hu jbierek lil uliedu, iħares lejn il-futur, b’tama mlaqqma fil-fidi tiegħu.

“Permezz tal-fidi Ġakobb, hu u jmut, bierek lil kull wieħed minn ulied Ġużeppi u ta qima lil Alla, waqt li tbaxxa fuq tarf il-bastun li kellu”. Ir-rakkont Bibliku tal-Ġenesi rigward Ġakobb ma jagħmilx insidenza fuq il-fidi tiegħu. Probabbilment l-awtur sagru għandu f’moħħu l-Ktieb tal-Gherf 10, 10, fejn Ġakobb jiġi deskritt bħala bniedem gust. Hu forsi proprju għalhekk li Ġakobb jitqiegħed fil-litaniya tal-eroj tal-fidi: fid-dawl tal-istqarrija ta’ Ħabakkuk, il-bniedem gust igħix bis-saħħa tal-fidi tiegħu! Mela anke l-Patrijarka Ġakobb li jbierek lil ulied Ġużeppi, Efrajm u Manassi (ara: Ġen 47, 29), ftit qabel mewtu (Ġen 48, 8-22), huwa hu jitbaxxa fuq it-tarf tal-bastun tiegħu u jagħti qima lil Alla bħala sinjal tal-fidi tiegħu.

L-aħħar eroj tal-fidi li jissema f’din il-parti huwa Ġużeppi: “Permezz

tal-fidi Ġużeppi, fl-aħħar ta’ ħajtu, tkellem fuq il-ħruġ tal-Izraelin mill-Eġittu u qalilhom x’kellhom jagħmlu b’għadmu”. Ġużeppi jitkellem fuq il-mewt tiegħu f’Ġen 50, 24-25. Li Ġużeppi jitkellem mill-Eżodu tal-Lhud huwa sinjal għall-awtur sagru li kellu l-fidi: il-fidi li Alla, bil-qawwa tal-fedeltà tiegħu lejn il-wegħdiet, kellu tabilhaqq jifdi lil Israel mill-Eġittu. Hekk seta’ jagħti l-istruzzjonijiet ta’ x’kellu jsir minn għadmu.

Dawn huma kollha eżempji tal-missirijiet li kienu laqqmu ħajjithom fil-fidi: fidi li fethet l-orizzont għar-realtajiet tal-futur, realtajiet

li huma ma setgħux jaraw b’għajnejhom: Abraham ittama li Alla jipprovdri sagrafiċċju flok ibnu; Izakk bierek lil uliedu u habbar dak li kellu jseħħ, jiġifieri li Ġakobb kellu jkun ikbar minn Ghesaw, huh tewmi; Ġakobb bierek lil Efrajm u Manassi u habbar li tal-ewwel kellu jkun ikbar minn huh il-kbir; Ġużeppi habbar l-Eżodu u wera x-xewqa għal dak li kellu jsir b’għadmu. Missirijiet il-poplu jdawlu tabilhaqq il-ħajja tal-fidi, fidi li hija “pedament tal-ħwejjeg li għandna nittamaw, hija l-prova tal-ħwejjeg li ma narawx”.

